

تارهای بی‌گره قالی قشقایی

آسیب شناسی کاهش دستبافته های عشایر قشقایی در نسل جدید

ولمان، حامد امان اللهی، دکتر بیژن اربابی

سرشناسه	: امان‌اللهی، حامد، ۱۳۶۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: تارهای بی‌گره قالی قشقایی: آسیب‌شناسی کاهش دستبافته‌های عشایر قشقایی در نسل جدید / مولفان حامد امان‌اللهی، بیژن اربابی.
مشخصات نشر	: تهران : نارون دانش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	: ز، ۱۹۸ ص.: مصور(رنگی).
شابک	: 978-622-6924-58-0
وضعیت دسترسی	: فیا
عنوان دیگر	: آسیب‌شناسی کاهش دستبافته‌های عشایر قشقایی در نسل جدید
موضوع	: قالی و قالی‌بافی -- ایران -- فارس
موضوع	: Carpets -- Iran -- Fars
موضوع	: قالیچه‌های عشایری -- ایران
موضوع	: Rugs, Nomadic -- Iran
موضوع	: آلات و ابزار -- ایران -- فارس
موضوع	: Nomadic -- Iran -- Fars
موضوع	: قشقایی -- ایران -- فارس
موضوع	: Qashqa'i (Turkic people) -- Iran -- Fars
شناسه افزوده	: اربابی، بیژن، ۱۳۳۸ -
رده‌بندی کنگره	: NK۲۸۰۹
رده‌بندی دیویی	: ۷۴۶/۷۹۵۵۶۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۹۱۳۰۹۳

آدرس: میدان انقلاب اسلامی، خیابان کارگر شمالی، خیابان نارس، پلاک ۷۳، واحد یک شماره تماس: ۰۹۳۲۴۰۱۳۷۰۴ و ۰۲۱۶۶۱۰۲۴۵ آدرس الکترونیکی: nanvanpub@gmail.com آدرس سایت: www.nanvanpub.com	
عنوان کتاب: تارهای بی‌گره قالی قشقایی (آسیب‌شناسی کاهش دستبافته‌های عشایر قشقایی در نسل جدید) مولفان: حامد امان‌اللهی، دکتر بیژن اربابی. صفحه‌آرا: محسن دادخواه. طراح جلد: فاطمه سید محسنی. ناشر: انتشارات نارون دانش شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۸ قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان	
ISBN: 978-622-6924-58-0	

فهرست مطالب

زیشگفتار _____

مقدمه _____

فصل اول _____

- ۲ ۱-۱ تعریف عشایر
- ۴ ۲-۱ عشایر فارس
- ۶ ۳-۱ تاریخ قشقایی
- ۱۰ ۴-۱ لایه های مختلف جامعه عشایر قشقایی
- ۱۱ ۱-۴-۱ ساختار اجتماعی
- ۱۶ ۲-۴-۱ ساختار سیاسی
- ۲۱ ۵-۱ تاریخ سیاسی عشایر قشقایی
- ۲۳ ۶-۱ معیشت عشایر قشقایی
- ۳۰ ۷-۱ دستبافته های عشایر قشقایی
- ۳۱ ۸-۱ مکان های تولید دستبافته های قشقایی
- ۳۳ ۱-۸-۱ طایفه کشکولی
- ۳۳ ۲-۸-۱ طایفه شش بلوکی
- ۳۴ ۳-۸-۱ طایفه عمله

- ۳۴ ۴-۸-۱ طایفه صفی خانی
- ۳۵ ۵-۸-۱ طایفه رحیم لو (رحیمی)
- ۳۵ ۶-۸-۱ طایفه ایگدر
- ۳۵ ۷-۸-۱ طایفه چگنی
- ۳۶ ۸-۸-۱ طایفه دره شوری
- ۳۷ ۹-۱ رنگری در بین عشایر قشقایی
- ۴۰ ۱۰-۱ طرح و نقش در دستبافته های قشقایی
- ۴۳ ۱۱-۱ ویژگی های باغناگی، قالی های قشقایی
- ۴۵ ۱۲-۱ دستبافته های قشقایی
- ۴۵ ۱-۱۲-۱ دستبافته های قشقایی از نظر تکنیک بافت
- ۴۷ ۲-۱۲-۱ معرفی دستبافته های نساجی از نظر کاربرد

فصل دوم ۵۷

- ۵۸ ۱-۲ دوران زوال کوچ نشینان
- ۵۹ ۲-۲ تاثیرات انقلاب صنعتی بر زندگی کوچ نشینان
- ۶۳ ۳-۲ تاثیر اقتصاد جهانی (کلان) بر زندگی کوچ نشینان
- ۶۵ ۴-۲ نفوذ فرهنگ غرب در ایران
- ۶۸ ۵-۲ دوره حکومت پهلوی اول
- ۶۹ ۱-۵-۲ تاثیر تغییرات در نظام سیاسی و اجتماعی عشایر

۷۱	۲-۵-۲ تأثیر خلع سلاح
۷۳	۲-۵-۳ اسکان اجباری
۸۱	۲-۶ دوره حکومت پهلوی دوم
۸۳	۱-۶-۱ انقلاب سفید
۸۸	۲-۶-۲ اصلاحات ارضی
۹۸	۲-۶-۳ رویج آمرش و پرورش در میان فرزندان عشایر
۱۰۴	۲-۶-۴ رافداات پهلوی دوم

فصل سوم ۱۰۷

۱۰۸	۳-۱ خشکسالی
۱۱۱	۳-۲ تغییرات نسلی و تغییرات سبک زندگی
۱۱۵	۳-۳ تحصیلات
۱۱۹	۳-۴ امکانات جوامع شهری
۱۲۴	۳-۵ فناوری، رسانه و اینترنت
۱۳۰	۳-۶ اسکان در شهر و روستا
۱۳۴	۳-۷ روند زوال قالی عشایر قشقایی
۱۳۵	۳-۷-۱ تولید دستبافته ها به روش سنتی
۱۳۸	۳-۷-۲ تولید دستبافته ها به روش غیر سنتی

فصل چهارم ۱۴۳

۱-۴ نتیجه گیری ۱۴۴

۲-۴ راهکارها و پیشنهادات ۱۵۵

منابع و کتابشناسی ۱۶۱

www.ketab.ir

پیشگفتار

بی‌شک یکی از اصیل‌ترین هنرهای ایرانی، فرش دستباف و به ویژه گونه عشایری آن است که در نظام هنری و اقتصادی ایران قدمت فراوان و جایگاه ارزنده‌ای در اختیار دارد و امروزه در دنیا کاملاً شناخته شده است و در زندگی روزمره بسیاری از مردم جهان کارکردی تزئینی و زیبایی‌شناسانه به خود گرفته است. در این میان می‌توان به قالی‌های قشقایی اشاره کرد، که از گذشته‌های دور تاکنون در میان خریداران داخلی و خارجی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار بوده است. اما در دوره پهلوی اول با آمدن «یکجانشینی عشایر» شیوه زندگی و آداب رسوم این اقوام تغییرات فراوان و تدریجی پیدا نمود که امروزه به وضوح می‌توان تاثیرات آن را مشاهده کرد. تغییر زندگی عشایر از کوچ‌نشینی به اسکان و یکجانشینی، باعث شده بخش فراوانی از دستبافته‌های ایلات ایرانی عملاً اهمیت و سرکشان قالی خود را از دست داده و صرفاً رد پای آن را در نمایشگاه‌ها و جشنواره‌هایی که گاه و بی‌گاه در سطح ایران و جهان برگزار می‌شود، مشاهده کرد. در این میان ایل قشقایی نیز به علت تغییرات مذکور در بخش‌های زیادی از فرهنگ خود از جمله هنر و به ویژه هنر قالی‌بافی عشایری دچار تحولات و تغییرات فراوانی گردید. اصالت و زیبایی تولیدات هنری ایل قشقایی در زمینه قالی‌ها، به علت ذهنی باف بودن بسیاری از آنها

باعث شده تا برای مخاطبان هنر فرش بافی، همواره تولیداتی بدیع و ستایش برانگیز باشند. گلیم‌ها، فرش‌ها و حتی گبه‌های قشقایی دارای طرح و رنگی خیره‌کننده‌اند که در بازارهای جهانی فرش زبان‌زد همگان هستند. اما امروزه روستانشینی و حتی شهرنشینی این افراد باعث شده تا کیفیت، اصالت و بافت قالی‌های سابق آنها رو به افول گذارد.

با ورود شیوه‌های زندگی مدرن به ایران، سبک و سیاق زندگی برای نسل‌های امروزی تحولات فراوانی از سر گذرانده که تاثیر مستقیمی بر فرهنگ، نوع نگرش و جهان‌بینی افراد نیز داشته است. جامعه عشایری (قشقایی) از این قاعده استثنای نیست از سویی با بهره‌وری از فناوری و یکجانشینی امکان زندگی آسوده‌تر فراهم شده و از سوی دیگر جذابیت‌های غیرمادی این تحولات، پایداری انگیزش نسل نو برای حفظ و استمرار ارزش‌ها و سنت‌ها، که قالب‌های این ایل را نیز شامل می‌شود، کم‌رنگ نموده است. همچنین روز به روز نسل جدید به طرح‌های مدرن و مختلف روی می‌آورد، این در حالی است که قالی‌های قشقایی هم‌توان رقابت در بازار داخلی و خارجی را داشته و هم از سویی ممکن است این قالی‌ها از نظر طراحی، بافت و اصالت دچار آسیب شده و عدم نوآوری و حمایت قالی‌های قشقایی تمایل مردم به استفاده از آنها را به شدت کاهش دهد.

حال مساله اصلی پژوهش، بررسی عوامل و چگونگی تاثیرگذاري آنان بر کاهش توليد قالی‌های مردم قشقایی در دوره معاصر^۱ است؟

این موضوع از این نظر حائز اهمیت است که شناسایی و بررسی عامل دوا توليد دستباف های قشقایی در نسل جديد سبب تسلط بیشتر به عوامل تاثیرگذار شده و باعث می شود با راهکارهای دقیق تری بتوان وضعیت توليد این دستبافته ها را بهبود بخشید و به اقتصاد منطقه کمک کرد.

آسیب شناسی کاهش توليد این محصولات در نسل جديد از این نظر ضرورت دارد که عدم شناسایی و بررسی به موقع عوامل سبب ایجاد تهدید در توليد و حتی عرضه این محصولات شده و در بلند مدت ممکن است جایگاه اجتماعی، فرهنگی این دستبافته ها را با خطر عدم استفاده و همچنین فراموشی روبرو سازد.

^۱ منظور از دوره معاصر در این پژوهش دهه‌های اخیر می‌باشد و دوره پهلوی اول یا پهلوی دوم را شامل نمی‌شود. همچنین منظور از نسل معاصر قشقایی، نسل جديد و جوانان امروزی دهه‌های اخیر عشایر قشقایی هستند.